

گزارش نظارتی بر ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) با موضوع بیمه هنرمندان صنایع دستی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۱۰/۱۱

شماره مسلسل: ۲۰۳۱۰

کد موضوعی: ۲۷۰

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

گزارش نظارتی بر ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) با موضوع بیمه هنرمندان صنایع دستی

نوع گزارش: طرح/ لایحه □ راهبردی □ نظارتی ■

نام دفتر:

مطالعات فرهنگ و آموزش (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

تهیه و تدوین:

محمد امین گزار (گروه ورزش، میراث فرهنگی و گردشگری)

مدیر مطالعه:

سعید شفیعا

ناظر علمی:

موسی بیات

همکاران:

مونا خورشیدی (دفتر مطالعات اجتماعی)، ریحانه رحمانی پور (دفتر مطالعات فرهنگ و آموزش)

اظهار نظر کنندگان:

یحیی مزروعی ابیانه، محمدباقر امتی (دفتر مطالعات حقوقی)

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

زهره عطاردی

واژه‌های کلیدی:

۱. صنایع دستی

۲. بیمه هنرمندان

۳. حمایت از هنرمندان

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۰۳/۰۱

فهرست مطالب

چکیده.....	۶
خلاصه مدیریتی.....	۷
۱. مقدمه.....	۸
۲. بررسی ظرفیت‌های تقنینی در خصوص بیمه صنایع دستی.....	۹
۱-۲. قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کار افتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱ ..	۹
۲-۲. قانون بیمه‌های اجتماعی قالی بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸.....	۱۰
۲-۳. قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶.....	۱۱
۲-۴. قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳/۰۳/۰۱.....	۱۲
۳. وضعیت پوشش بیمه‌ای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی.....	۱۳
۴. چالش‌های بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی.....	۱۵
۴-۱. فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم.....	۱۵
۴-۲. یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت برای همه مشمولان.....	۱۸
۴-۳. تحت پوشش نهادهای حمایتی بودن مشمولان.....	۱۸
۴-۴. دهک در آمدی مشمولان.....	۱۸
۴-۵. کسب موفقیت مشمولان در رویدادها و جشنواره‌های معتبر داخلی و بین‌المللی.....	۱۹
۵. جمع‌بندی و پیشنهادهای.....	۲۰
منابع و مأخذ.....	۲۲

فهرست جداول

جدول ۱. میزان شاغلین و هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی...۱۳	۱۳
جدول ۲. میزان افراد معرفی شده توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و میزان شاغلین و هنرمندان بیمه شده صنایع دستی توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی.....	۱۴
جدول ۳. میزان پرداختی سالیانه بیمه سهم دولت و شاغلین صنایع دستی به ازای هر نفر به تفکیک سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۳.....	۱۶
جدول ۴. مجموع میزان پرداختی حق بیمه سهم دولت به تفکیک سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲.....	۱۷
جدول ۵. نرخ‌بندی پیشنهادی برای نرخ بیمه سهم دولت و سهم هنرمندان و شاغلین صنایع دستی.....	۱۹

فهرست شکل

شکل ۱. نمودار میزان صادرات فرش دستباف طی سال‌های ۱۳۷۶ الی ۱۴۰۱.....	۱۰
---	----

گزارش نظارتی بر ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶) با موضوع بیمه هنرمندان صنایع دستی

چکیده

یکی از کلیدی‌ترین حمایت‌ها از صنایع دستی را می‌توان بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی دانست که چالش اجرایی‌سازی آن، فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم است. محل تأمین این اعتبار در قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶، محل ۱/۵ درصد از بهای صادرات فرش ایران مشخص شده است که پس از استفساریه مجلس مورخ ۱۳۸۱، این موضوع منتفی شد. در قوانین پس از آن نه تنها منابع پایداری مشخص نشده، بلکه اجرایی‌سازی قانون مذکور، منوط به تأمین اعتبار در بودجه شده است. لذا پیشنهاد می‌شود، بخشی از منابع لازم در راستای تأمین اعتبارات مذکور از طریق مالیات دریافتی از فروشگاه‌های اختصاصی صنایع دستی تأمین شود. چالش دیگر، یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت است. مطابق با گزارش وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱، بیمه ۱۸۶۸۰۵ نفر قطع شده که علت قطع بیمه ۴۵ هزار نفر از آنان، عدم پرداخت حق بیمه ظرف مهلت قانونی بوده است. از این رو لازم است تا نرخ بیمه سهم دولت به شکل هدفمندی تغییر یابد. لذا پیشنهاد می‌شود به مدت پنج سال از زمان انعقاد قرارداد بیمه، ۲۰ درصد سهم دولت و ۷ درصد سهم بیمه شده باشد و پس از آن، ۲۷ درصد سهم بیمه، تماماً به عهده بیمه شونده قرار بگیرد. همچنین افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور، کمیته امداد امام خمینی (ره)، دهک‌های درآمدی اول تا سوم، زنان سرپرست خانوار، افراد حائز رتبه و موفقیت در رویدادها و جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی حوزه صنایع دستی از معافیت بیمه‌ای برخوردار شوند.

شرح / بیان مسئله

در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، هیچ‌گونه منابع پایداری به‌منظور تأمین اعتبار لازم برای بیمه هنرمندان و شاغلان صنایع دستی تعیین نشده است. تنها اشاره این قانون به شیوه تأمین اعتبارات لازم برای حق بیمه سهم دولت، ماده (۳) آن می‌باشد که هزینه اجرای قانون مذکور در سال ۱۳۸۸، از محل اعتبار برنامه ۳۰۴۴۱ مذکور در بند «۳۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۸ تعیین شده است. نکته حائز اهمیت این است که در ماده مذکور، اجرای این قانون در سال‌های پس از ۱۳۸۸، منوط به تأمین اعتبار شده است. لذا بیمه به‌عنوان یکی از کلیدی‌ترین مسائل حمایتی حوزه هنرمندان، صنعت‌گران و فعالین صنایع دستی کشور، به دلیل عدم تأمین اعتبارات لازم دارای عملکرد لازم نمی‌باشد.

نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

مطابق استعلام از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، از میزان ۲۱۶۳۳۶ نفر مجموع بیمه‌شدگان مشمول قانون بیمه‌های اجتماعی قالی بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، تعداد ۳۲۶۰۶ نفر در زمره هنرمندان صنایع دستی می‌باشند. این موضوع به معنای آن است که از میان افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالی بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، حدود ۱۵ درصد از شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار و ۸۵ درصد از قالی بافان و بافندگان فرش می‌باشند. یکی از علل اصلی این موضوع این است که قالی بافان و بافندگان فرش، از سال ۱۳۷۶ تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند. این در حالی است که شاغلین صنایع دستی از سال ۱۳۸۸ دارای بیمه شده‌اند.

تعداد افراد معرفی شده از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، سالیانه رو به کاهش بوده است. تنها در سال ۱۴۰۰ میزان افراد معرفی شده از سوی این وزارت و تعداد افراد بیمه شده توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی حدود دو برابر شده که پس از ۱۴۰۰، در سال ۱۴۰۱ نیز این میزان حدود ۲۰ درصد کاهش یافته است. مطابق اظهارات مسئولین وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، در سال ۱۴۰۲ حدود ۸۰۰ نفر بیمه شده‌اند که این میزان کمتر از نصف افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۱ است.

از مجموع میزان کاهش شاغلین و هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ حدود ۱۰٫۶ برابر میزان افرادی است که در طی سال‌های مذکور تحت پوشش بیمه‌ای قرار گرفته‌اند. این موضوع به معنای آن است که سالیانه، بسیار بیشتر از آنکه اشخاصی تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالی بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ قرار بگیرند، از میزان شاغلین و هنرمندان تحت پوشش بیمه کم می‌شود. علت این موضوع عدم تکافوی میزان بودجه در اختیار دولت برای تأمین بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی است.

مجموع میزان پرداختی بیمه سهم دولت طی یک سال از میزان ۱,۲۴۴ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۸ به ۳۸۳۲ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۲ رسیده است. به عبارت دیگر طی پنج سال، بیش از سه برابر شده و این در حالی است که تعداد افراد تحت پوشش بیمه سالیانه به‌طور میانگین ۸ درصد کاهش داشته است. مجموع میزان پرداختی دولت به سازمان تأمین اجتماعی برای هر نفر، در سال ۱۴۰۳ حدود ۵٫۵ برابر سال ۱۳۹۸ می‌باشد. در واقع طی ۶ سال، میزان پرداختی دولت برای پوشش بیمه هر نفر از شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، بیش از پنج برابر شده است. مطابق استعلام از وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی به سازمان برنامه و بودجه کشور، طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ بیمه ۱۸۶۸۰۵ نفر قطع شده که علت قطع بیمه ۴۵ هزار نفر از آنان عدم پرداخت حق بیمه ظرف مهلت قانونی بوده است. نکته حائز اهمیت آن است که در این نامه صراحتاً ذکر شده که علت عدم پرداخت حق بیمه توسط این افراد، نه عدم اشتغال در حرفه مربوطه، بلکه وقفه ایجاد شده در پرداخت حق بیمه توسط آنان عمدتاً به سبب قرار داشتن در گروه اقسار کم‌برخوردار جامعه و عدم استطاعت مالی آنان است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

در راستای حل چالش فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم برای اجرای قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ پیشنهاد می‌شود ماده (۳) این قانون با در نظر گرفتن مالیات دریافتی از فروشگاه‌های صنایع دستی به عنوان محل تأمین اعتبارات لازم اصلاح شود.

در راستای اصلاح یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت و افراد بیمه شده، پیشنهاد می‌شود ماده (۱) قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ به این شرح اصلاح شود که تا مدت پنج سال از زمان انعقاد قرارداد بیمه، بیست درصد (۲۰٪) سهم دولت و هفت درصد (۷٪) سهم بیمه شده باشد و پس از آن، بیست و هفت درصد (۲۷٪) سهم بیمه، تماماً به عهده بیمه شده قرار گیرد. همچنین افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور و کمیته امداد امام خمینی (ره)، افراد ذیل دهک‌های درآمدی اول تا سوم، زنان سرپرست خانوار و افراد حائز رتبه و موفقیت در رویدادها و جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی حوزه صنایع دستی از معافیت بیمه‌ای صد درصدی برخوردار شوند و افراد ذیل دهک‌های درآمدی هشتم تا دهم، بیست و هفت درصد (۲۷٪) سهم بیمه را تماماً پرداخت کرده و معافیت بیمه‌ای این قانون شامل حال این افراد نشود.

۱. مقدمه

یکی از بخش‌هایی که می‌تواند نقش مؤثری در شکوفایی اقتصادی کشور ایفا کند، صنایع دستی است. از آنجاکه صنایع دستی سابقه دیرینه‌ای در کشور دارد و از دیرباز هنرمندانی در سراسر ایران در این زمینه مشغول به فعالیت بوده‌اند، ظرفیت بالایی برای پیشرفت اقتصادی کشور و مناطق مختلف کشور می‌تواند ایفا کند. علاوه بر این، صنایع دستی به دلیل اصالت هنری و تمدنی که دارد، می‌تواند آثار مثبتی بر هم‌افزایی فرهنگی به همراه داشته باشد. امروزه صنایع دستی در کشور، به رغم سابقه دیرینه و ظرفیت بالای شکوفایی، با چالش و موانعی روبه‌رو است. بخشی از این چالش‌ها مربوط به زنجیره ارزش صنایع دستی است و بخشی دیگر نیز متوجه هنرمندان و شاغلین این حوزه می‌باشد. پیرامون هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، مهم‌ترین قانون موجود، قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ است. نکته حائز اهمیت این است که مفاد این قانون غالباً اجرایی نشده‌اند. به عنوان مثال، مطابق گزارش نظارتی مرکز پژوهش‌های مجلس از ارزیابی اجرای مواد (۱، ۲، ۳، ۴) قانون مذکور، ۵۳ درصد از احکام آن دارای عملکرد و ۴۷ درصد از احکام آن نیز فاقد عملکرد است [۱]. به عبارت دیگر، تنها نیمی از اقدامات حمایتی مذکور در این مواد، اجرایی شده و مابقی فاقد عملکرد هستند. بخشی از مهم‌ترین اقدامات حمایتی از هنرمندان، شاغلین و فعالان صنایع دستی ذیل ماده (۴) این قانون آورده شده است، که مطابق آنها ۲۶ درصد از بندهای ذیل ماده (۴) این قانون اجرایی شده‌اند [۱]. از این رو، لازم است توجه ویژه‌ای به حمایت از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی شود.

یکی از مهم‌ترین اقداماتی که لازم است برای حمایت از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی صورت گیرد، بیمه کردن آنان است. در واقع لازم است تا با فراهم کردن امکانات بیمه‌ای برای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، میزانی از امنیت شغلی را برای آنان فراهم کرد. همچنین لازم است برای شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، برای دورانی که دیگر توان کار ندارند و قصد بازنشستگی دارند، اطمینان خاطر ایجاد شود که بیمه کردن آنان، می‌تواند این موضوع را تا حد زیادی حل کند. در ماده (۲) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، دولت به اقدام در راستای اجرای قانون بیمه اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ نسبت به بیمه کردن واجدین شرایط این قانون مکلف شده است. که در ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی این قانون مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۹ نیز، به این موضوع اشاره شده است. در این گزارش سعی بر آن است تا پس از بررسی قوانین موجود پیرامون بیمه شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، چالش‌های موجود احصا شود و راه‌حلی متناسب با آنها ارائه شود.

۲. بررسی ظرفیت‌های تقنینی در خصوص بیمه صنایع دستی

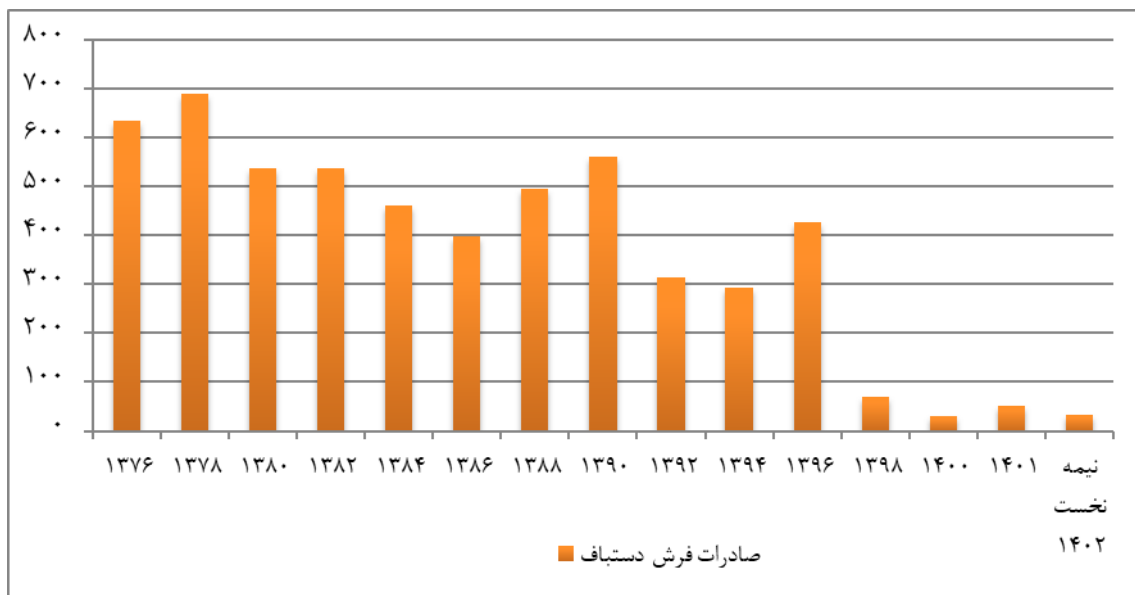
مهم‌ترین قوانینی که به موضوع هنرمندان و شاغلین صنایع دستی پرداخته است عبارت است از بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ و قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶. در ادامه به بررسی تفصیلی هریک از قوانین مذکور پرداخته خواهد شد.

۲-۱. قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱

قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱ اولین قانون مرتبط بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی است. این قانون، مشتمل بر ماده واحد به همراه ۳ تبصره می‌باشد. در ماده واحد قانون مذکور، حق بیمه اختیاری برای شاغلین و هنرمندان صنایع دستی موضوع قانون، با نرخ ۱۴ درصد، یعنی سهم ۷ درصدی دولت و سهم ۷ درصدی مشمولان تعیین شده است. همچنین در تبصره «۱»، ۵۰ درصد حداقل دستمزد کارگران به‌عنوان درآمد ماهیانه مبنای محاسبه حق بیمه مشمولین قانون مقرر شده است. علاوه بر این، تبصره «۲» نیز بر موضوع محدودیت‌های سنی برای پوشش بیمه‌ای مشمولان اشاره کرده که مطابق آن، حداکثر سن برای بیمه شدن افراد مشمول پنجاه سال تمام تعیین شده است. تبصره «۳» این قانون، به محل تأمین منابع مالی حق بیمه سهم دولت را، ۱/۵ درصد از بهای صادرات فرش به‌عنوان عوارض توسط گمرک جمهوری اسلامی ایران عنوان کرده است. در پایان تبصره «۳» دولت مکلف شده تا در صورت عدم تکافوی منابع مشخص شده برای بیمه مشمولان قانون، مابه‌الاضاف را براساس اعلام سازمان تأمین اجتماعی، در بودجه سالیانه کل کشور منظور کند و کل سهم خود را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت نماید. لازم به ذکر است در تاریخ ۱۳۸۱/۰۹/۰۴ طی استفساریه‌ای از مجلس شورای اسلامی، به‌دلیل مغایرت قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱ با قانون معافیت صادرات کالا و خدمات از پرداخت عوارض مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۰، تأمین سهم دولت از منابع حاصل از ۱,۵ درصد صادرات فرش دستباف ایرانی ملغی می‌شود.

مطابق با آمارهای سازمان ملی فرش ایران [۱] که در شکل ۱ آمده، میزان صادرات فرش ایران در سال‌های ۱۳۷۶، ۱۳۷۷، ۱۳۷۸، ۱۳۷۹، ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱ به ترتیب ۶۳۵، ۵۷۰، ۶۹۱، ۶۱۹، ۵۵۲ و ۵۱۴ میلیون دلار بوده که میزان ۱,۵ درصد آن به ترتیب برابر است با ۹,۵، ۸,۵، ۱۰,۳۶، ۹,۲۸، ۸,۲۸ و ۷,۷۱ میلیون دلار. گفتنی است، تا پیش از استفساریه مجلس مورخ ۱۳۸۱/۰۹/۰۴، مجموع منابع حاصل از ۱,۵ درصد صادرات فرش، حدود ۵۳,۶۳ میلیون دلار بوده که این رقم تقریباً برابر با کل میزان صادرات فرش دستباف ایران در سال ۱۴۰۲ است. در شکل ۱، میزان صادرات فرش در طی سال‌های ۱۳۷۶ الی نیمه نخست ۱۴۰۲ نشان داده شده است. ارقام نشان داده شده در شکل به میلیون دلار هستند.

شکل ۱. نمودار میزان صادرات فرش دستباف طی سال‌های ۱۳۷۶ تا ۱۴۰۱ [۲]

نکته قابل توجه آن است که قانون مذکور، درباره عدم تکافوی منابع پوشش بیمه مشمولان از این محل، تعیین تکلیف کرده، اما پیرامون مازاد این منابع به هیچ مطلبی اشاره نکرده است. در واقع چنانچه منابع حاصل از ۱,۵ درصد از صادرات فرش سهم حق بیمه دولت را پوشش ندهد، راه‌حلی برای این اختلاف تعیین تکلیف شده است. ولی چنانچه این میزان از سهم حق بیمه دولت در آن سال بیشتر باشد، درباره این مازاد هیچ اشاره‌ای نشده است. این درحالی است که براساس برآوردها، منابع حاصل از بهای ۱,۵ صادرات فرش دستباف بسیار بیشتر از منابع لازم برای پوشش بیمه‌ای مشمولان وقت بوده است. از این رو، بیش از آنکه کمبود منابع محوریت داشته باشد، مازاد منابع موضوعیت داشته است. لذا لازم بود تا ضمن اشاره به وضعیت کمبود منابع، به زمانی که این منابع برای پوشش حق بیمه سهم دولت دارای مازاد است نیز اشاره می‌شد. علت اهمیت مدیریت مازاد منابع مذکور، از آن جهت است که میزان ۵۳,۶۳ میلیون دلار، ظرفیت بسیار خوبی برای پوشش بیمه مشمولان در سال‌های متمادی بوده است. بنابراین چنانچه در قانون مذکور، صندوقی برای ذخیره منابع مازاد پس از پوشش سالیانه بیمه‌شدگان، در نظر گرفته می‌شد، می‌توانست در حل مشکل تأمین منابع بیمه شاغلین و هنرمندان صنایع دستی در سال‌های پس از تصویب این قانون مؤثر باشد. همچنین لازم بود تا تبصره «۳» قانون مذکور از قانون معافیت صادرات کالا و خدمات از پرداخت عوارض مصوب ۱۳۷۹/۱۲/۱۰ مستثنا شود. زیرا بازگشت منافع حاصل از عوارض دریافتی از موضوع تبصره «۳» قانون مذکور، به قالی‌بافان و فعالان صنعت فرش دستباف بوده است. لذا این موضوع منافاتی با سیاست‌های مشوق صادراتی در آن زمان نداشته است. ضمن آنکه در استفساریه مذکور، لازم بوده دولت مکلف به تعیین یک منبع مالی پایدار در جهت تأمین اعتبارات لازم برای پوشش حق بیمه سهم دولت شود. یا آنکه مجلس شورای اسلامی نسبت به تعیین یک منبع مالی پایدار اقدام می‌کرد.

۲-۲. قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸

قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مشتمل بر چهار ماده و پنج تبصره مورخ ۱۳۸۸/۵/۱۸ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. این قانون نسبت به قانون بیمه بازنشستگی، فوت

و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، دارای جامعیت بیشتری بوده و به مهم‌ترین ابعاد بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی به‌خوبی پرداخته شده است. یکی از مهم‌ترین تغییرات این قانون، نسبت به قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، این است که حق بیمه از ۱۴ درصد به ۲۷ درصد افزایش پیدا کرده که از این مقدار سهم دولت ۲۰ درصد و سهم شخص بیمه شده ۷ درصد است. همچنین مقرر شده که در صورت وجود کارفرما، با پرداخت ۳ درصد سهم کارفرما، بیمه بیکاری نیز برای مشمولان این قانون لحاظ می‌شود. نکته دارای اهمیت آن است که در این قانون نیز منابع پایداری به‌منظور تأمین اعتبار لازم برای بیمه هنرمندان و شاغلان صنایع دستی با گذشت هشت سال از استفساریه اخذ ۱/۵ درصد از صادرات فرش جهت تأمین بخشی از منابع مالی بیمه قالی‌بافان و گلیم‌بافان مصوب ۱۳۸۱/۰۹/۰۴ مجلس شورای اسلامی تعیین نشده است. این موضوع از آنجاکه حق بیمه سهم دولت در این قانون افزایش پیدا کرده و بار مالی بیشتری بر دوش دولت در راستای حمایت از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی ایجاد شده، دارای اهمیت دوچندانی است. در ماده (۳) این قانون، هزینه اجرای قانون مذکور در سال ۱۳۸۸، از محل اعتبار برنامه ۳۰۴۴۱ مذکور در بند «۳۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۸ تعیین شده است. نکته حائز اهمیت این است که در ماده مذکور، اجرای این قانون را در سال‌های پس از ۱۳۸۸، منوط به تأمین اعتبار کرده است. به عبارتی مطابق قانون مذکور، در سال‌های پس از ۱۳۸۸، دولت حتی مکلف به تأمین اعتبار نشده است، بلکه موظف شده در صورتی که اعتبار لازم موجود بود، اقدامات لازم جهت پوشش بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی را صورت دهد. موضوعی که در مواد (۱۱ و ۱۲) آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ نیز به همین صورت عنوان شده است. این موضوع، عملاً منابع تأمین اعتبار حق بیمه سهم دولت برای پوشش بیمه افراد مشمول را در حاله‌ای از ابهام قرار می‌دهد.

در آیین‌نامه اجرایی این قانون که مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۲ می‌باشد، مبنای محاسبه حق بیمه برای مشمولان براساس حداقل دستمزد ماهیانه مصوب شورای عالی کار تعیین شده است. این درحالی است که در قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، نیمی از حداقل دستمزد ماهیانه مصوب برای کارگران (و نه تمام آن) مبنا قرار داشت. لازم به ذکر است که این تغییر در مبنای محاسبه حق بیمه، منجر به افزایش بار مالی بر دوش دولت، نسبت به سال‌های قبل از تصویب این قانون شد. اما با این وجود همچنان راه‌حلی برای رفع این چالش عنوان نشده است.

یکی دیگر از موارد قابل توجه در این قانون، موضوع حداکثر سن برای متقاضیان است. در ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی این قانون که مصوب ۱۳۸۸/۹/۲۲ است، مشابه با قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، حداکثر سن برای متقاضیان ۵۰ سال تعیین شده است. لازم به ذکر است در این آیین‌نامه علاوه بر حداکثر سن، حداقل سن برای متقاضیان نیز مشخص شده است، که میزان ۱۵ سال می‌باشد. یکی دیگر از موارد مهم در آیین‌نامه مذکور، بیان شرایط لازم برای بیمه متقاضیان بالای ۵۰ سال بوده که در ماده (۷) عنوان شده است.

۳-۲. قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶

قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید که به‌عنوان مهم‌ترین قانون موجود پیرامون حمایت از شاغلین و فعالین صنایع دستی است و از جامعیت خوبی برخوردار است و در آن بخش وسیعی از موضوعات مربوط به صنایع دستی عنوان شده است. در ماده (۲) این قانون به موضوع بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی اشاره شده است. در این ماده، دولت مکلف شده تا نسبت به بیمه کردن واجدین شرایط قانون بیمه اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸ اقدام کند. در واقع پیرامون موضوع بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی در قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ تنها

تأکید به اقدام دولت در راستای قانون بیمه اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸ شده است. به عبارت دیگر در این قانون، هیچ‌گونه تلاشی در راستای رفع نواقص و چالش‌های قوانین قبلی موضوع بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی صورت نگرفته است. به نظر می‌رسد با توجه به الزام دولت به اجرای قانون بیمه اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۵/۱۸، اینکه در قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶ تنها تأکید به اجرایی‌سازی قانون مصوب سال ۱۳۸۸ شده است، اقدامی غیرمؤثر و غیرضروری است. در واقع لازم بود تا در این قانون راه‌حلهایی در جهت رفع موانع اجرایی‌سازی قانون مصوب سال ۱۳۸۸ که مهم‌ترین آن تأمین اعتبارات لازم برای بیمه کردن متقاضیان هنرمندان و شاغلین صنایع دستی است، عنوان می‌شد. آیین‌نامه اجرایی قانون مذکور، در مورخ ۱۴۰۰/۰۵/۰۹ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده که در ماده (۳) این آیین‌نامه به موضوع بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی اشاره شده است. در این ماده تأکید شده که وزارتخانه‌های مجری، موظفند به منظور اجرای ماده (۳) قانون حمایت از هنرمندان و استادکاران و فعالان صنایع دستی در تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۲۶، نسبت به پیش‌بینی بودجه سالیانه خود و درخواست تأمین آن از سازمان برنامه و بودجه کشور اقدام کنند. در ادامه، سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف به تخصیص و تأمین بودجه مذکور شده است. نکته حائز اهمیت آن است که در این قانون نیز مشابه قوانین قبلی، محل مشخص و پایداری برای اجرایی کردن بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی تعیین نشده است. همچنین در تبصره «۱» ماده (۲) این آیین‌نامه تداوم پوشش بیمه‌ای بیمه‌شدگان فعلی و پذیرش افراد واجد شرایط جدید براساس اولویت و معرفی وزارتخانه‌های مجری توسط سازمان تأمین اجتماعی، به تناسب بودجه منوط شده است. به عبارت دیگر، در صورت عدم تأمین بودجه، پوشش بیمه‌ای افراد فعلی نیز تداوم نخواهد یافت. همچنین افراد جدید معرفی شده نیز تحت پوشش بیمه قرار نخواهند گرفت. این موضوع اهمیت تأمین منابع پایدار را بیش‌ازپیش نمایان می‌کند.

۴-۲. قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳/۰۳/۰۱

بند «خ» ماده (۲۸) ذیل فصل اصلاح صندوق‌های بازنشستگی (اصلاحات مدیریتی، مالی و سنجه‌ای) در قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۴۰۳/۰۳/۰۱ به موضوع بیمه شاغلین و هنرمندان اشاره شده است. در این بند عنوان شده که در مورد بیمه‌شدگانی که در طول سال‌های اجرای برنامه مذکور در دهک‌های پنجم به بعد قرار می‌گیرند، به ازای هر دهک افزایش، سالیانه نیم واحد درصد از معافیت بیمه‌ای موجود کسر می‌شود. اقدام در راستای اجرایی‌سازی این بند می‌تواند یکی از مهم‌ترین چالش‌های بیمه شاغلین و هنرمندان صنایع دستی یعنی یکسان بودن نرخ سهم بیمه دولت را مرتفع سازد. این موضوع در بخش چالش‌ها مفصل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

۳. وضعیت پوشش بیمه‌ای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی

براساس استعلام دریافتی از سازمان تأمین اجتماعی [۲]، تعداد افراد بیمه شده توسط سازمان تأمین اجتماعی در اجرای قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، در جدول ۱ نشان داده شده است. مطابق آنچه در این جدول آمده، میزان افراد بیمه شده سالیانه به‌طور میانگین بیش از ۲۳ هزار نفر، یعنی حدود ۸ درصد کاهش می‌یابد. لازم به ذکر است که بیشترین میزان کاهش در میزان افراد تحت پوشش بیمه، در سال ۱۴۰۰ به میزان ۲۴۸۳۸ نفر بوده است. از دیگر نکات حائز اهمیت اینکه از میزان ۲۱۶۳۳۶ نفر مجموع بیمه‌شدگان مشمول قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، تعداد ۳۲۶۰۶ نفر در زمره هنرمندان صنایع دستی هستند. این موضوع به معنای آن است که از میان افراد تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، حدود ۱۵ درصد از شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار و ۸۵ درصد از قالی‌بافان و بافندگان فرش است. یکی از علل اصلی این موضوع این است که قالی‌بافان و بافندگان فرش، از سال ۱۳۷۶ تحت پوشش بیمه قرار گرفته‌اند. این در حالی است که شاغلین صنایع دستی از سال ۱۳۸۸ بیمه شده‌اند.

جدول ۱. میزان شاغلین و هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی

ردیف	سال	تعداد افراد تحت پوشش بیمه	میزان تغییرات نسبت به سال قبل	درصد تغییرات نسبت به سال قبل
۱	۱۳۹۷	۳۲۳۷۱۵	-	-
۲	۱۳۹۸	۲۹۹۳۲۹	-۲۴۳۸۶	-۷/۵٪
۳	۱۳۹۹	۲۷۷۰۰۶	-۲۲۳۲۳	-۷/۵٪
۴	۱۴۰۰	۲۵۲۱۶۸	-۲۴۸۳۸	-۹٪
۵	۱۴۰۱	۲۳۱۰۷۶	-۲۱۰۹۲	-۸/۳٪
۶	۱۴۰۲	۲۱۶۳۳۶	-۱۴۷۴۰	-۶/۳٪
مجموع		۱۰۷۳۷۹ نفر		

مأخذ: نگارنده.

یکی از علت‌های کاهش میزان افراد تحت پوشش بیمه قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار، عدم پرداخت حق بیمه توسط افراد بیمه شده ظرف مهلت قانونی است. به‌عنوان نمونه در نامه وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی به شماره ۹۱۸۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۲۶ به رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، عنوان شده که در ابتدای سال ۱۳۹۵ تعداد بیمه‌شدگان قالی‌باف و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار، ۴۱۹۳۱۸ نفر بوده که این تعداد تا پایان اسفندماه ۱۴۰۲، به ۲۳۱۰۷۶ نفر کاهش یافته است. با توجه به اطلاعات مأخوذه از واحدهای اجرایی سازمان تأمین اجتماعی حدود ۴۵۰۰۰ نفر از این بیمه‌شدگان طی این سال‌ها به‌علت عدم پرداخت حق بیمه ظرف مهلت قانونی از زمره بیمه‌پردازان خارج شده‌اند. مطابق با اظهارات عنوان شده در نامه مذکور، افراد مورد اشاره قبلاً جزء مشمولین قانون بیمه اجتماعی قرار داشته و علت خروج آنان از بیمه اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) به‌واسطه عدم اشتغال در حرفه مربوطه نبوده است. بلکه وقفه ایجاد شده در پرداخت حق بیمه عمدتاً به سبب قرار داشتن در گروه اقسار

کم‌برخوردار جامعه و عدم استطاعت مالی آنان می‌باشد.

مطابق آنچه در جدول ۲ آمده است، تعداد افراد معرفی شده از سوی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، سالیانه رو به کاهش بوده است. تنها در سال ۱۴۰۰ میزان افراد معرفی شده از سوی این وزارت و تعداد افراد بیمه شده توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نسبت به سال قبل از آن حدود دو برابر شده و ۳۰۳۱ نفر معرفی شده‌اند. این موضوع به دلیل رایزنی وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی با سازمان برنامه و بودجه و سازمان تأمین اجتماعی در سال ابتدایی دولت برای تخصیص اعتبارات در آن سال بوده است. یکی از چالش‌های تأمین اعتبارات لازم برای بیمه شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، این بوده است که رویه مسئولین وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در طی این سال‌ها چانه‌زنی برای تخصیص اعتبارات در سال به جای تأمین منابع پایدار برای بیمه افراد مذکور بوده است. در واقع تلاش‌های صورت گرفته تنها با هدف کوتاه‌مدت صورت گرفته‌اند. البته در سال ۱۴۰۱ این میزان حدود ۲۰ درصد کاهش یافته و ۲۴۰۳ نفر معرفی شده‌اند. بررسی‌ها نشان می‌دهد^۱ در سال ۱۴۰۲ حدود ۸۰۰ نفر بیمه شده‌اند که این میزان کمتر از نصف افراد بیمه شده در سال ۱۴۰۱ است.

جدول ۲. میزان افراد معرفی شده توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی و میزان شاغلین و هنرمندان بیمه شده صنایع دستی توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی [۲]

ردیف	سال	تعداد افراد معرفی شده از وزارتخانه‌های صحت و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	تعداد افراد بیمه شده	درصد افراد بیمه شده نسبت به افراد معرفی شده	میزان تغییرات افراد بیمه شده نسبت به سال قبل	درصد تغییرات افراد بیمه شده نسبت به سال قبل
۱	۱۳۹۷	۱۴۵۰	۱۳۴۱	۹۲٫۴	-	-
۲	۱۳۹۸	۱۴۰۰	۱۲۹۰	۹۲٫۱	-۵۱	-۴٪
۳	۱۳۹۹	۱۳۰۰	۱۱۹۷	۹۲	-۹۳	-۷٪
۴	۱۴۰۰	۳۱۵۰	۳۰۳۱	۹۶٫۲	۱۸۳۴	۱۵۳٪
۵	۱۴۰۱	۲۹۰۰	۲۴۰۳	۸۲٫۸	-۶۲۸	-۲۱٪
۶	۱۴۰۲	۸۰۰	۸۰۰	۱۰۰	-۲۱۰۰	-۷۲٪
مجموع	-	-	۱۰۰۶۲	-	-	-

نکته حائز اهمیت این است که مجموع میزان کاهش شاغلین و هنرمندان صنایع دستی تحت پوشش بیمه توسط وزارت کار، تعاون و رفاه اجتماعی در طی سال‌های ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۲ حدود ۱۰٫۶ برابر میزان افرادی است که در طی سال‌های مذکور تحت پوشش بیمه‌ای قرار گرفته‌اند. این موضوع به معنای آن است که سالیانه، بسیار بیشتر از آنکه اشخاصی تحت پوشش بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ قرار بگیرند، از میزان شاغلین و هنرمندان تحت پوشش بیمه کم می‌شود. علت این موضوع عدم تکافوی میزان بودجه در اختیار دولت برای تأمین بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی است [۴]؛ که در ادامه به‌طور مفصل به آن پرداخته خواهد شد.

یکی از اقدامات دولت سیزدهم پیرامون اجرایی‌سازی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، تهیه فهرستی از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی دارای اولویت است [۳]. مطابق با گزارش

۱. مینتی‌بر جلسه کارشناسی برگزار شده در وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۳.

دریافتی از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، لیست مذکور حاوی ۸ هزار نفر از شاغلین و هنرمندان دارای اولویت برای تحت پوشش بیمه قرار گرفتن است. این لیست از طریق پالایش شاغلین براساس معیارهایی همچون میزان سال‌های فعالیت، سن هنرمندان و شاغلان، نوع فعالیت انفرادی یا کارگاهی و ... بوده است. یکی از نکات حائز اهمیت این است که میان رشته‌های افراد لیست مذکور، توازن چندانی برقرار نیست. به عبارت دیگر، از برخی رشته‌های صنایع دستی مانند چرم‌دوزی و آیین‌کاری تنها یک نفر معرفی شده، در حالی که از رشته‌هایی مانند گلیم‌بافی و پته‌دوزی به ترتیب ۸۴۵ و ۳۶۸ نفر معرفی شده است. البته به دلیل اینکه تعداد شاغلین و هنرمندان هریک از رشته‌ها یکسان نیستند، چنین عدم توازنی، طبیعی به نظر می‌رسد. اما لازم است که علت این موضوع با دقت بیشتری مورد بررسی قرار گیرد که در ادامه به مهم‌ترین چالش‌های اجرایی‌سازی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، پرداخته می‌شود.

۴. چالش‌های بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی

مهم‌ترین چالش‌های پیش روی بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی عبارت است از فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم، یکسان بودن نرخ بیمه دولت برای همه مشمولان و نامناسب بودن حداکثر سن مشمولان و عدم محاسبه کامل سوابق آنان. در ادامه به هریک از این چالش‌ها به تفصیل پرداخته خواهد شد.

۴-۱. فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم

مهم‌ترین چالش تحت پوشش بیمه قرار دادن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی در اجرایی‌سازی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، این است که منابع پایداری جهت تأمین اعتبارات لازم توسط قانونگذار در قانون تعیین نشده است. در واقع پس از لغو تأمین اعتبارات مورد نیاز بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی از محل ۱,۵ درصد از بهای صادرات فرش دستباف ایران در استفساریه مجلس شورای اسلامی مورخ ۱۳۸۱/۰۸/۲۲، دیگر هیچ منبع پایداری برای تأمین اعتبارات لازم جهت بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی تعیین نشده است. حتی در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار (کددار) مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ نیز تنها برای سال ۱۳۸۸، محل اعتبار برنامه ۳۰۴۴۱ ذیل بند «۳۴» ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۸۸ کشور، جهت تأمین اعتبارات لازم مشخص شده و برای سال‌های بعد منبع مشخصی ذکر نشده است. متأسفانه قانونگذار، در ماده (۳) قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، اجرای این قانون در سال‌های بعد را منوط به تأمین اعتبار کرده است. این در حالی است که نرخ بیمه سهم دولت از ۷ درصد در قانون سال ۱۳۷۶ به ۲۰ درصد در این قانون رسید که بار مالی بر روی دوش دولت را دوچندان کرد. لازم به ذکر است، تغییر مآخذ حق بیمه از ۵۰ درصد حقوق به حداقل حقوق تعیین شده از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، یکی دیگر از دلایل افزایش شدید اعتبارات بیمه سهم دولت بوده است.

همچنین در تبصره «۱» ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی ۱۴۰۰/۰۵/۰۹، اقدامات سازمان تأمین اجتماعی در راستای تداوم پوشش بیمه‌ای بیمه‌شدگان فعلی و پذیرش افراد واجد شرایط جدید، به متناسب بودن با بودجه اختصاص یافته منوط شده است. برای آنکه بتوان فهم بهتری از موضوع پیدا کرد، لازم است تا میزان دقیق مبلغ مورد نیاز جهت تداوم پوشش بیمه‌ای شاغلین و هنرمندان صنایع و همچنین پذیرش افراد واجد شرایط جدید مورد محاسبه قرار بگیرد. در جدول ۳، میزان بیمه سهم ۲۰ درصدی دولت طی سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۳، مورد محاسبه قرار گرفته است. مطابق با ارقام این جدول، مجموع میزان پرداختی دولت به سازمان تأمین اجتماعی برای هر نفر، در سال ۱۴۰۳ حدود ۵,۵ برابر سال ۱۳۹۸

است. در واقع طی ۶ سال، میزان پرداختی دولت برای پوشش بیمه هر نفر از شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، بیش از پنج برابر شده که یکی از مهم‌ترین علل این موضوع، افزایش حداقل دستمزد است. چراکه در سال ۱۳۹۸ حداقل دستمزد حدود یک میلیون و پانصد هزار تومان بوده که این میزان در سال ۱۴۰۳ به بیش از هشت میلیون رسیده است.

جدول ۳. میزان پرداختی سالیانه بیمه سهم دولت و شاغلین صنایع دستی به‌زای هر نفر به تفکیک سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۳ (ارقام به ریال) [۴]

ردیف	عنوان	ماه‌های ۳۱ روز	مجموع ۶ ماه ۳۱ روزه	ماه‌های ۳۰ روز	مجموع پنج ماه ۳۰ روزه	ماه‌های ۲۹ روز	مجموع پرداختی یک سال
سال ۱۴۰۳	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۱۹,۴۱۰,۱۱۳	۱۱۶,۴۶۰,۶۷۸	۱۸,۹۳۲,۳۶۸	۹۴,۶۶۱,۸۴۰	۱۸,۴۵۴,۶۲۲	۲۲۹,۵۷۷,۱۴۰
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۶,۷۹۳,۵۴۰	۴۰,۷۶۱,۲۴۰	۶,۶۲۶,۳۲۹	۳۳,۱۳۱,۶۴۵	۶,۴۵۹,۱۱۸	۸۰,۳۵۲,۰۰۳
سال ۱۴۰۲	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۱۴,۹۷۰,۴۵۴	۸۹,۸۲۲,۷۲۴	۱۴,۶۱۶,۵۶۸	۷۳,۰۸۲,۸۴۰	۱۴,۲۶۲,۶۸۲	۱۷۷,۱۶۸,۲۴۶
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۵,۲۳۹,۶۵۹	۳۱,۴۳۷,۹۵۴	۵,۱۱۵,۷۹۹	۲۵,۵۷۸,۹۹۵	۴,۰۹۹,۹۳۹	۶۱,۱۱۶,۸۸۸
سال ۱۴۰۱	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۱۱,۶۳۸,۱۵۰	۶۹,۸۲۸,۹۰۰	۱۱,۳۵۹,۵۰۰	۵۶,۷۹۷,۵۰۰	۱۱,۰۸۰,۸۵۰	۱۳۷,۷۰۷,۲۵۰
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۴,۰۷۳,۳۵۳	۲۴,۴۴۰,۱۱۸	۳,۹۷۵,۸۲۵	۱۹,۸۷۹,۱۲۵	۳,۸۷۸,۲۹۸	۴۸,۱۹۷,۵۴۱
سال ۱۴۰۰	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۷,۵۸۷,۶۴۳	۴۵,۵۲۵,۸۵۸	۷,۴۱۰,۶۲۰	۳۷,۰۵۳,۱۰۰	۷,۴۱۰,۶۲۰	۸۹,۹۸۹,۵۷۸
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۲,۶۵۵,۸۰۸	۱۵,۹۳۴,۸۴۸	۲,۵۹۳,۸۴۷	۱۲,۹۶۹,۲۳۵	۲,۵۹۳,۸۴۷	۳۱,۴۹۷,۹۳۰
سال ۱۳۹۹	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۴,۷۹۲,۹۷۴	۲۸,۷۵۷,۸۴۴	۴,۶۷۰,۶۱۷	۲۳,۳۵۳,۰۸۵	۴,۶۷۰,۶۱۷	۵۶,۷۸۱,۵۴۶
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۱,۶۷۷,۶۲۵	۱۰,۰۶۵,۷۵۰	۱,۶۳۴,۷۹۸	۸,۱۷۳,۹۹۰	۱,۶۳۴,۷۹۸	۱۹,۸۷۴,۵۲۹
سال ۱۳۹۸	بیمه سهم دولت (۲۰ درصد)	۳,۵۱۴,۷۰۹	۲۱,۰۸۸,۲۵۴	۳,۴۱۳,۵۹۲	۱۷,۰۶۷,۹۶۰	۳,۴۱۴,۵۹۲	۴۱,۵۷۰,۸۰۶
	بیمه سهم شاغلین (۷ درصد)	۱,۲۳۰,۲۱۰	۷,۳۸۱,۲۶۰	۱,۱۹۴,۸۱۷	۵,۹۷۴,۰۸۵	۱,۱۹۴,۸۱۷	۱۳,۳۵۷,۳۵۶

در جدول ۴، مجموع میزان پرداختی سهم بیمه دولت طی یک سال، به تفکیک سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲، برآورد شده است. مطابق با این جدول، میزان پرداختی سهم بیمه دولت از میزان ۱،۲۴۴ میلیارد تومان در سال ۱۳۹۸ به ۳۸۳۲ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۲ رسیده است. به عبارت دیگر طی پنج سال، بیش از سه برابر شده و این درحالی است که تعداد افراد تحت پوشش بیمه سالیانه به‌طور میانگین ۸ درصد کاهش داشته است. یعنی به‌رغم کاهش افراد تحت پوشش بیمه به میزان میانگین سالیانه ۲۵ هزار نفر، میزان پرداختی سهم بیمه دولت حدود ۳۲ درصد افزایش داشته است. نکته حائز اهمیت آن است که با توجه به این میزان از رشد سالیانه، باید منبع در نظر گرفته شده برای پرداخت بیمه سهم دولت افزایش داشته باشد. این درحالی است که همچنان هیچ منبع پایداری برای این موضوع در نظر گرفته نشده است.

جدول ۴. مجموع میزان پرداختی حق بیمه سهم دولت به تفکیک سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۲ (میلیون ریال) [۵]

ردیف	سال	تعداد افراد تحت پوشش بیمه	میزان پرداختی بیمه سهم دولت	درصد میزان افزایش
۱	۱۳۹۸	۲۹۹۳۲۹	۱۲,۴۴۳,۳۴۷	-
۲	۱۳۹۹	۲۷۷۰۰۶	۱۵,۷۲۸,۸۲۸	۲۶/۴
۳	۱۴۰۰	۲۵۲۱۶۸	۲۲,۶۹۲,۴۹۱	۴۴/۲
۴	۱۴۰۱	۲۳۱۰۷۶	۳۱,۸۲۰,۸۴۰	۴۰/۲
۵	۱۴۰۲	۲۱۶۳۳۶	۳۸,۳۲۷,۸۶۹	۲۰/۴

جدول فوق نشان می‌دهد که دولت به‌منظور تأمین منابع لازم برای بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، باید منابع پایداری در نظر بگیرد؛ که سالیانه حداقل ۳۰ درصد رشد داشته باشد. علت این موضوع این است که میزان افزایش مبلغ پرداختی حق بیمه سهم دولت، به‌طور میانگین سالیانه ۳۰ درصد رشد کرده است. از این‌رو چنانچه میزان رشد منابع تعیین شده، کمتر از این مقدار باشد، اعتبارات لازم را نمی‌تواند تأمین کند. یکی از منابعی که می‌تواند اعتبارات لازم را تا حدی برای پوشش بیمه‌ای شاغلین و هنرمندان صنایع دستی فراهم آورد، مجموع مالیات‌های دریافتی از فروشگاه‌های اختصاصی صنایع دستی است. تأمین اعتبارات لازم برای بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی از این محل، موجب ایجاد انگیزه در فروشندگان و فروشگاه‌های اختصاصی صنایع دستی برای فروش بیشتر محصولات خواهد شد. چراکه این اطمینان خاطر در آنها ایجاد می‌شود که منافع حاصل از فروش بیشتر فروشگاه‌ها به خود جامعه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی برمی‌گردد. این موضوع می‌تواند بر کیفیت محصولات تولید صنایع دستی توسط هنرمندان و شاغلین نیز تأثیرگذار باشد. چراکه در آنان انگیزه ایجاد خواهد شد که چنانچه به‌نحوی تولید کنند که فروش بیشتری برایشان داشته باشد، علاوه بر سود حاصل شده، منابع مالی بیمه‌شان نیز تأمین می‌گردد. نکته حائز اهمیت دیگر این است که مالیات دریافتی از فروشگاه‌های صنایع دستی، منبع پایداری برای تأمین مالی بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی خواهد بود. این مهم می‌تواند تا میزانی از بار مالی دولت بکاهد و میزان افراد تحت پوشش با اطمینان خاطر بیشتری بیفزاید. علاوه بر این، برای دولت نیز انگیزه حمایت از فروشگاه‌های اختصاصی صنایع دستی و تلاش برای رونق فروش آنان را ایجاد می‌کند. چراکه هرچه دولت حمایت و تسهیل‌گری بیشتری برای رونق فروش این فروشگاه‌ها و توسعه بازار آنها انجام دهد، از بار مالی دولت برای تأمین اعتبارات بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی کم خواهد شد.

۲-۴. یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت برای همه مشمولان

دومین چالش اساسی موضوع بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت برای همه مشمولان قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ است. نکته قابل توجه آن است که علت پرداخت ۲۰ درصد از سهم بیمه شاغلین و هنرمندان صنایع دستی توسط دولت، حمایت از آنان است. از این رو، در جایی که شاغلین و هنرمندان هیچ‌گونه نیازی به کمک مالی دولت در پرداخت حق بیمه ندارند و خود توان پرداخت آن را دارند؛ دیگر پرداخت این سهم توسط دولت توجیهی ندارد. این در حالی است که مطابق استعلام از وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به سازمان برنامه و بودجه کشور [۵]، طی سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۱ بیمه ۱۸۶۸۰۵ نفر قطع شده که علت قطع بیمه ۴۵ هزار نفر از آنان عدم پرداخت حق بیمه ظرف مهلت قانونی بوده است. نکته حائز اهمیت آن است که در نامه صراحتاً ذکر شده که علت عدم پرداخت حق بیمه توسط این افراد، نه عدم اشتغال در حرفه مربوطه، بلکه وقفه ایجاد شده در پرداخت حق بیمه توسط آنان عمدتاً به سبب قرار داشتن در گروه اقشار کم‌برخوردار جامعه و عدم استطاعت مالی آنان می‌باشد. محل اشکال این است که بسیاری از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی از توانمندی لازم جهت پرداخت حق بیمه به‌طور کامل برخوردار می‌باشند و نیازی به حمایت این‌چنینی از سوی دولت ندارد. در حالی که بسیاری از شاغلین و هنرمندان صنایع دستی توان پرداخت سهم بیمه ۷ درصد را هم ندارند. از این رو، یکسان تعیین شدن نرخ سهم بیمه دولت برای همه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، صحیح به نظر نمی‌رسد. بنابراین لازم است تا ضوابط مشخصی برای برخورداری از معافیت بیمه‌ای مندرج در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ مشخص شود. لازم است این ضوابط به‌نحوی تعیین شود، که افرادی که توان پرداخت سهم بیمه را ندارند، از معافیت بیمه‌ای صد درصدی برخوردار شوند؛ کسانی که از اقشار پردرآمد محسوب می‌شوند و توان کافی برای پرداخت سهم بیمه را دارند، از هیچ‌گونه معافیت بیمه‌ای برخوردار نشوند؛ و در نهایت افرادی که در هیچ‌یک از این دو قشر نباشند، به میزانی مناسب، مشمول معافیت بیمه‌ای شوند. در ادامه برخی از معیارها و ضوابط مورد بررسی قرار گرفته است.

۳-۴. مشمولان تحت پوشش نهادهای حمایتی

یکی از ملاک‌هایی که می‌تواند در برخورداری از معافیت بیمه‌ای مندرج در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ مورد توجه قرار گیرد، تحت پوشش نهادهای حمایتی بودن مشمولان این قانون است. همان‌طور که اشاره شد، اغلب افرادی که توان پرداخت حق بیمه در زمان مقرر را ندارند، افرادی هستند که در گروه اقشار کم‌برخوردار قرار دارند. نکته حائز اهمیت این است که مطابق با نامه مذکور، این افراد حتی توان پرداخت ۷ درصد سهم بیمه خود را هم ندارند. از این رو، لازم است از پرداخت حق بیمه معاف شوند و دولت ۲۷ درصد سهم بیمه را برای این افراد پرداخت کند. لازم به ذکر است که منظور از نهادهای حمایتی، کمیته امداد امام‌خمينی، سازمان بهزیستی کشور و بنیاد شهید و امور ایثارگران است.

۴-۴. دهک درآمدی مشمولان

یکی دیگر از معیارهایی که می‌تواند در بهره‌مندی از معافیت بیمه‌ای مندرج در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ مورد توجه قرار گیرد، این است که فرد مشمول در کدامیک از دهک‌های درآمدی قرار دارد. این موضوع از آنجا اهمیت دارد که افرادی که در دهک‌های درآمدی هشتم الی دهم هستند، نیاز به حمایت دولت در راستای پرداخت حق بیمه خود ندارند. به عبارت دیگر لزومی به برخورداری آنان از معافیت بیمه‌ای نیست؛ چراکه قادر به پرداخت حق بیمه خود خواهند بود. همچنین لازم است تا دهک‌های اول تا سوم، که قشر کم‌درآمد جامعه محسوب می‌شوند و

تمکن مالی لازم برای پرداخت حق بیمه خود را ندارند، پرداخت حق بیمه تماماً برعهده دولت قرار گیرد. چراکه این افراد غالباً توان پرداخت حق بیمه خود را ندارند. سایر افراد با درآمد متوسط نیز در پنج سال ابتدایی میزان سهم بیمه پرداختی آنها ۷ درصد تعیین گردد. پس از گذشت پنج سال از سنوات بیمه آنان، دیگر حق بیمه تماماً توسط خودشان پرداخت شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد، مدت زمان پنج سال، فرصت مناسب و کافی برای رونق کسب‌وکارهای مربوط به صنایع دستی خواهد بود [۴]. لذا معافیت بیمه‌ای برای شاغلین صنایع دستی که در دهک چهارم الی هفتم قرار دارند، بیش از پنج سال ابتدایی لازم نمی‌باشد.

۴-۵. کسب موفقیت مشمولان در رویدادها و جشنواره‌های معتبر داخلی و بین‌المللی

یکی دیگر از مواردی که می‌تواند در برخورداری از معافیت بیمه‌ای مندرج در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش و شاغلین صنایع دستی شناسه‌دار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ مورد توجه واقع شود، کسب موفقیت مشمولان این قانون، در رویدادها و جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی است. به این صورت که چنانچه هریک از شاغلین و هنرمندان مشمول قانون یاد شده، در یکی از رویدادها و جشنواره‌های ملی یا بین‌المللی معتبر حائز رتبه شود، دولت سهم بیشتری را در پرداخت حق بیمه این شخص پرداخت نماید. این موضوع از آن جهت دارای اهمیت است که می‌تواند نقش مؤثری در ایجاد انگیزه برای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی ایفا کند. به عبارت دیگر، چنین امتیازی باعث می‌شود حمایت دولت شامل حال افرادی شود که در کار خود تلاش بر حرفه‌ای شدن می‌کنند و شایسته تقدیر و کسب موفقیت در جشنواره‌ها و رویدادهای ملی و بین‌المللی هستند. البته لازم است وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی سالیانه فهرستی از جشنواره‌های مذکور را معرفی کرده و اطلاع‌رسانی لازم در این زمینه را انجام دهد. در جدول ۵ با توجه به ملاک‌ها و معیارهایی که عنوان شد، دسته‌بندی مشمولان برای برخورداری از معافیت بیمه‌ای به‌طور مختصر نشان داده شده است.

جدول ۵. نرخ‌بندی پیشنهادی برای نرخ بیمه سهم دولت و سهم هنرمندان و شاغلین صنایع دستی

ردیف	عنوان	شیوه برخورداری از معافیت بیمه‌ای
۱	افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور	پرداخت کامل حق بیمه توسط دولت
۲	افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)	پرداخت کامل حق بیمه توسط دولت
۳	زنان سرپرست خانوار	پرداخت کامل حق بیمه توسط دولت
۴	دهک درآمدی اول تا سوم (اقتشار کم درآمد)	پرداخت کامل حق بیمه توسط دولت
۵	موفقیت در رویدادها و جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی	پرداخت کامل حق بیمه توسط دولت
۶	دهک درآمدی هشتم تا دهم (اقتشار پر درآمد)	عدم برخورداری از معافیت بیمه‌ای
۷	سایر افراد	پرداخت بیمه سهم دولت به میزان بیست درصد (۲۰٪) به مدت پنج سال پس از انعقاد قرارداد بیمه و پس از آن پرداخت کامل حق بیمه توسط بیمه شده

مآخذ: نگارنده.

این دسته‌بندی منجر به آن می‌شود که میزان بالایی از بار مالی بر روی دوش دولت برای تداوم پوشش بیمه‌ای هنرمندان و شاغلین صنایع دستی کاهش یابد. از این رو، توان مالی دولت برای بیمه کردن افراد جدید از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی افزایش خواهد یافت. بنابراین، دسته‌بندی مذکور باعث می‌شود، تا دولت ضمن کاهش منطقی تعداد افراد تحت پوشش بیمه، افراد جدیدی از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی را بیمه کند.

۵. جمع‌بندی و پیشنهادها

مهم‌ترین چالش بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی و اجرایی‌سازی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، نبود منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم است. علاوه بر این، به‌رغم افزایش نرخ بیمه سهم دولت از ۷ درصد در قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱ به ۲۰ درصد در قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸، همچنان منابعی برای تخصیص اعتبارات لازم تعیین نشد. همچنین، به دلیل یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت برای همه افراد تحت پوشش بیمه شاغلین صنایع دستی و افزایش حداقل حقوق، سالیانه ۳۰ درصد به میزان اعتبارات لازم برای پرداخت سهم دولت افزوده می‌شود. این در حالی است که همچنان تعداد بسیاری از هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، تحت پوشش بیمه مذکور قرار نگرفته‌اند. از این رو لازم است تا با تعیین منابعی مشخص و پایدار برای تأمین مالی پوشش بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی و همچنین متناسب‌سازی نرخ بیمه سهم دولت برای این افراد براساس ضوابط و معیارهای مشخص، چالش‌های گفته شده را مرتفع کرد.

پیشنهاد اول: در راستای حل چالش فقدان منابع پایدار جهت تأمین اعتبارات لازم برای اجرای قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۵/۱۸ از محل مالیات دریافتی از فروشگاه‌های صنایع دستی، پیشنهاد می‌شود ماده (۳) قانون مذکور در قالب لایحه ازسوی دولت^۱ به شرح زیر اصلاح شود: ماده (۳) - به منظور تأمین منابع مالی حق بیمه سهم دولت از تاریخ تصویب این قانون، مالیات پرداختی فروشگاه‌های اختصاصی صنایع دستی پس از اخذ توسط سازمان امور مالیاتی، تماماً به حساب خزانه واریز خواهد شد و عیناً به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت می‌شود و در صورت عدم تکافوی دولت مکلف است مابه‌الاجتلاف آن را حسب اعلام سازمان تأمین اجتماعی در بودجه سالیانه کشور منظور و کل سهم خود را به سازمان تأمین اجتماعی پرداخت کند.

پیشنهاد دوم: در راستای ایجاد درآمد پایدار به منظور تأمین اعتبارات لازم برای اجرای قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲، لازم است تا ضمن حذف ماده (۱۱) آیین‌نامه اجرایی این قانون، ماده (۱۲) این آیین‌نامه نیز در قالب لایحه ازسوی دولت به شرح زیر اصلاح شود:

ماده (۱۲) - سازمان برنامه و بودجه کل کشور موظف است تا براساس پیشنهاد وزارتخانه‌های تعاون، کار و رفاه اجتماعی و میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی، اعتبار لازم برای اجرای قانون را در لوایح بودجه سالیانه پیش‌بینی کند. همچنین سازمان تأمین اجتماعی متناسب با اعتبار پیش‌بینی شده و تعداد افراد معرفی شده توسط وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی موظف به بیمه کردن مشمولان می‌باشد.

پیشنهاد سوم: در راستای اصلاح یکسان بودن نرخ بیمه سهم دولت و افراد بیمه شده، پیشنهاد می‌شود ماده (۱) قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ به شرح زیر اصلاح

۱. این پیشنهاد به دلیل بار مالی در قالب لایحه از طرف دولت باید به مجلس ارسال شود.

و تبصره‌های «۶ و ۷» به آن الحاق شود:

ماده (۱) - از تاریخ ابلاغ این قانون، استادکاران و کارگران قالی و فرش دستی بدون کارفرما و با کارفرما، شاغل در کارگاه‌های خانگی قالی و فرش و یا تحت پوشش تعاونی‌های قالی و فرش و مجتمع‌های کوچک و بزرگ مربوطه و همچنین شاغلان صنایع دستی خانگی و غیر آن در گروه‌های مصوب شناسه‌دار (کددار) صنایع دستی ایران که به صورت تمام‌وقت به مشاغل یاد شده اشتغال دارند، تحت پوشش بیمه تأمین اجتماعی قرار می‌گیرند. به مدت پنج سال از زمان انعقاد قرارداد بیمه، بیست درصد (۲۰٪) سهم دولت و هفت درصد (۷٪) سهم بیمه شده خواهد بود و پس از آن، بیست‌وهفت درصد (۲۷٪) سهم بیمه، تماماً به عهده بیمه شده خواهد بود. در صورت وجود کارفرما با پرداخت سه درصد (۳٪) سهم کارفرما بیمه یاد شده بیمه بیکاری نیز خواهد بود.

تبصره «۶» - دولت موظف است بیست‌وهفت درصد (۲۷٪) سهم بیمه افراد زیر را تا زمان بازنشستگی، تماماً پرداخت کند:

(الف) افراد تحت پوشش سازمان بهزیستی کشور،

(ب) افراد تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی (ره)،

(ج) افراد ذیل دهک‌های درآمدی اول تا سوم،

(د) زنان سرپرست خانوار،

(ه) افراد حائز رتبه و موفقیت در رویدادها و جشنواره‌های معتبر ملی و بین‌المللی حوزه صنایع دستی.

تبصره «۷» - افراد ذیل دهک‌های درآمدی هشتم تا دهم، بیست‌وهفت درصد (۲۷٪) سهم بیمه را تماماً پرداخت می‌کنند و معافیت بیمه‌ای این قانون شامل حال این افراد نمی‌شود.

پیشنهاد چهارم: در راستای حل مشکل نامناسب بودن حداکثر سن مشمولان^۱ پیشنهاد می‌شود ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ به شرح زیر اصلاح شود:

ماده (۶) - حداقل سن افراد واجد شرایط برای انعقاد قرارداد بیمه موضوع این آیین‌نامه، پانزده سال تمام و حداکثر پنجاه و پنج سال تمام است.

پیشنهاد پنجم: پیرو افزایش حداکثر سن برای بیمه کردن شاغلین و هنرمندان صنایع دستی، و به منظور تسهیل شرایط بیمه کردن هنرمندان و شاغلین بالای پنجاه و پنج سال صنایع دستی، پیشنهاد می‌شود ماده (۷) آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ به شرح زیر اصلاح شود:

ماده (۷) - شرایط لازم برای بیمه متقاضیانی که بیش از پنجاه و پنج سال سن دارند، به شرح زیر تعیین می‌شود:

(الف) در زمان تقاضا سن آنان بیش از شصت سال نباشد.

(ب) بین پذیرش تقاضا توسط سازمان تأمین اجتماعی و پرداخت یک‌جا بیش از دو ماه فاصله نباشد.

(ج) هر فرد می‌تواند دو بار متقاضی استفاده از امکان پرداخت یک‌جا شود.

۱. یکی از چالش‌های بیمه هنرمندان و شاغلین صنایع دستی، مسئله نامناسب بودن حداکثر سن مشمولان و عدم محاسبه کامل سوابق آنان است. در قانون بیمه بازنشستگی، فوت و از کارافتادگی بافندگان قالی، قالیچه، گلیم و زیلو مصوب ۱۳۷۶/۰۹/۱۱، حداکثر سن برای بیمه افراد، پنجاه سال تمام تعیین شده و برای افراد بالای پنجاه سال هیچ ضابطه‌ای تعیین نشده است. اما در ماده (۶) آیین‌نامه اجرایی قانون بیمه‌های اجتماعی قالی‌بافان، بافندگان فرش، شاغلان فرش و شاغلان صنایع دستی شناسه‌دار کددار مصوب ۱۳۸۸/۰۹/۲۲ به‌رغم اینکه حداکثر سن مشمولان، پنجاه سال تمام ذکر شده، در ماده (۷) این آیین‌نامه برای شاغلین و هنرمندان بالای پنجاه سال شرایطی عنوان شده تا آنها نیز بتوانند مشمول این قانون باشند. همچنین شرایط پرداخت بیمه به این نحو است که شخص متقاضی باید حق بیمه مازاد را یک‌جا پرداخت کند و زمان این پرداخت نباید بیش از گذشت یک ماه از زمان درخواست باشد.

منابع و مأخذ

- [۱] گزارش نظارتی بر اجرای مواد (۱، ۲، ۳ و ۴) قانون حمایت از هنرمندان، استادکاران و فعالان صنایع دستی (مصوب ۱۳۹۶/۱۰/۲۶).
- [۲] درگاه اطلاع‌رسانی فرش ایران به نشانی carpetour.net.
- [۳] استعلام دریافتی از سازمان تأمین اجتماعی به شماره نامه ۵۰۰۰/۱۴۰۲/۲۴۵۰ مورخ ۱۴۰۲/۱۰/۲۰.
- [۴] جلسه کارشناسی برگزار شده در وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مورخ ۱۴۰۳/۰۴/۱۳.
- [۵] حداقل حقوق اعلامی از سوی وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی طی سال‌های ۱۳۹۸ الی ۱۴۰۳.
- [۶] نامه وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی به رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور به شماره نامه ۹۱۸۲ مورخ ۱۴۰۲/۰۱/۲۶.

گزیده سیاستی

کلیدی‌ترین مسئله بیمه هنرمندان، صنعت‌گران و فعالین صنایع دستی، عدم تعیین اعتبارات لازم در قوانین مربوطه است. با هدمندسازی مالیات فروشگاه‌های صنایع دستی، ایجاد نظام طبقه‌بندی گروه‌های هدف و اعمال تعرفه‌های متفاوت، می‌توان مسئله این حوزه را برطرف کرد.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir